

Minilo je odtlej dvanajst let. Dolga doba! Marsikaj se izpremeni v tem dolgem času. Tudi v Vejevju je bilo mnogokod drugače. Mikličeve hišice ni bilo več. Starejši gospodarji so bili že odložili gospodarska bremena na mlajša ramena.

Tistega poletja je imel Mikličev Tine — novo mašo.

Srečno je bil dosegel venec, katerega mu je ponujal Gospod.

V gradu se ni bilo dosti izpremenilo. Gospod in gospa sta se bila sicer postarala, ali trdna sta bila še vedno. Tudi Reza je še živila. Bog ji je dal to srečo, da je čakala novo mašo svojega ljubega Tineta.

Bog vé, če bi se bilo tako izteklo, da ji ni Bog vzel moža?

„Moja pota niso vaša pota“, govori Gospod.

V trpljenju in nezgodi
Prebridkih solz ne toči,
V življenja temnih urah
Le Bógu se izroči!

Zvonko Mirovič.

Iz dežele bajk in basni.

33. Pripovedka o menihu Afanaziju in o razbojniku Ivorju.

I.

Živel je strahovit človek popolnoma zakrknenege srca. Imenovali so ga Ivorjem. Njegovo bivališče je bil temen gozd, njegova spremljevalca srd in neusmiljenost.

Preživel je Ivor v gozdu že dokaj let in je storil že mnogo hudega. Molil ni nikoli, temveč ves čas svojega življenja je uporabljal v grozovita zlodejstva. Kakor njegovi tovariši — divje zveri — tako se je plazil tudi on po gošči in iskal plena. Varen ni bil nihče pred njim.

Raznesla se je vest o nečlovečnem Ivorju kmalu daleč naokrog, in ljudje so se izogibali gozda, v katerem je živel Ivor. Saj pa tudi nihče ni vedel, da li pride še živ iz njega, če se drzne vanj. „Kdor nevarnost ljubi“, jeli so rekati, „pogine v nevarnosti.“ Hodili so odselej rajši po drugem potu. „Drugodi seveda“, pristavljali so navadno, „nas čakajo tudi nevarnosti, a tam ni Ivorja.“ In prav so govorili. Kajti kaj so vse druge nevarnosti proti zlobi človeški! Tak je bil Ivor . . .

Dva dni hoda od Ivorjevega gozdu je stala Sv. Gora, na Sv. Gori pa so živeli menihi. Molili so noč in dan in so pisali svete knjige. Bili so vneti za vse dobro. Odlikoval se je pa eden izmed njih s posebno boga-boječnostjo. Presegal je druge daleč, kot presega orel druge ptiče po moči, hitrosti in dostojanstvu. Klicali so ga Afanazijem.

Neko noč je imel ta Afanazij v spanju čudovito prikazen. Videl je pred seboj Boga samega v vsem njegovem veličastvu. Svetil se je kakor

solnce, in sedež njegov je bilo nebo, katero so obdajale zvezde v polukrogu. Podnožišče pa mu je bila zemlja, kamor se je oziral hudo zamišljen. Videl je Afanazij tudi nebroj solnc in lun, videl vsa nebesna telesa, kako so se v vesoljnem prostoru premikala okolu svojega Stvarnika. Pred Stvarnikom pa so klečali angeli, molili ga in se mu priklanjali. Svetili so se tudi oni, a ta svetloba je le prehajala nanje, ker so gledali v Boga.

Kar zapazi Afanazij med njimi enega, kojega svetlobo je zatemnjevala žalost, razlita po njegovem obličju.

Videl ga je pred seboj v njegovi pobitosti Bog Oče in je molčal. . . Istotako so ga videli vsi angeli, in zasmilil se jim je . . . Poprosijo Boga, da mu pomore. Toda Bog ni odgovoril.

Afanazij se je jel čuditi in ni si znal razložiti tega molka. Spet vzdihne vnovič kor angeljev k Bogu: „Usmili se, neskončno usmiljeni, usmili se angela — Ivorjevega . . .“

Bog Oče pa reče te besede: „Moja milost je velika, a grehi Ivorjevi so tudi veliki . . . Če se ga ne usmili na zemlji človek, kojemu sem jaz dražji kot vse drugo, bo Ivor pogubljen na veke. Prošnja vaša je preslaba.“

Zaplakali so angeli v nebesih, in zaplakal je tudi Afanazij. Vsled presilnega plakanja pa se je menih prebudil, in vzglavlje njegovo je bilo mokro prelitih solzâ. Zatisniti ni mogel več očesa. Vstal je, pokleknil pred Križanega in jel razmišljevati o čudoviti prikazni. Klečal je dolgo časa in prosil razsvetljenja. Kar se mu oglasi v srcu glas: „Čuj, Afanazij! Ni ti poslal Bog brez vzroka te prikazni . . . Glej, razodel ti je s tem, da si poklican rešit Ivorja - razbojnika. Ne razmišljuj! Ni li njegova duša več vredna kot vsi zakladi vesoljnega sveta? In ni tudi ena sama rešena duša več vredna kot vsa druga dobra dela pred Bogom?“

Ustrašil se je menih in je rekel: „O Gospod, vidiš me, oslabil sem v tvoji službi. Postaral sem se in osivel sem popolnoma. Toda videl sem v nočni prikazni prst tvoj . . . Nisi me še pozabil, še se hočeš razveseliti nad delom svojega hlapca . . . Zgodí se tvoja sveta volja . . .“

II.

Vstal je Afanazij raz zlizani klečalnik, oprtil si potno obleko in se poslovil od bratov.

Solnce je ravnokar izšlo, ko je stopil menih iz samostanskih dveri na Sv. Gori. Visoko nad njim je pel škranec jutranjico, in ves svet se je lesketal, kot bi se kopal v biserih. Prevzela je Afanazija ta krasota in hvalil je dobrotno roko Stvarnikovo. Hodil pa je dalje in dalje že precej časa, in solnce je stalo že visoko na nebu.

Kar sreča na svojem potu kmeta z vozom, vračajočega se s polja.

„Kje je Ivorjev gozd, dobri mož?“ nagovori ga Afanazij.

„Daleč, daleč je še od tukaj. Toda ne hodite tja, zakaj strašen je ta Ivor.“ Zahvalil ga je Afanazij in šel dalje.

Kmalu spet sreča popotnika. „Dobri mož, kje je Ivorjev gozd?“ nagovori i tega.

„Daleč, daleč je od tukaj. Toda ne hodite tja, zakaj vse se boji in izogiblje tega gozda. Baš včeraj so našli v njegovi bližini ubitega in oro-panega kupca.“

Zabolelo je to Afanazija. „Moj Bog, moj Bog“, je vzdihnil, „pripelji me kmalu k njemu!“ Pa gre spet dalje in dalje. Proti večeru zagleda daleč tam na obzorju temno progo. „To bo Ivorjev gozd“, si dé in urnejše stopi. Hodi še dolgo, do trdega mraka, a ni se utrudil, ko je pretekel že precejšen del noči. Gledal je zvezde, ki so čarno krasile temnomodri nebes in je prosil Vsemogočnega pomoči in usmiljenja, rekoč: „O Bog, ki si ustvaril ljudi kot peska na morski obali in zvezd na nebu, ne daj da se kateri teh pogubi. Podaj vsakemu močno svojo roko, predrami vsakega in reši ga . . . Pomagaj tudi meni in pošlji žarek milosti svoje v Ivorjevo srce, da te spozna in da se izpreobrne . . .“

Minila je noč, Afanazij pa je bil še vedno na poti. Že so podili prvi solnčni žarki meglo, zakrivajočo nebes, tako da je postajala prozornejša in prozornejša in se je naposled razkadila popolnoma. V čistem, svežem vzduhu zapazi zdaj menih pred seboj belo vasico, še nekoliko za to vasico se je pa razprostiral temen, zarastel gozd.

„Je-li to Ivorjev gozd?“ vpraša Afanazij kmetico, nesočo jerbas na glavi.

„Da, to je Ivorjev gozd, a nikarte hoditi vanj. Strašen je ta gozd, zelo strašen je. Ni pa strašen zavoljo zveri, temveč zavoljo brezsrčnega razbojnika, ki prebiva v njem. On ne prizanaša nikomur, tudi starosti ne.“

Zahvali Afanazij dobro kmetico in odide proti gozdu. Gosta, drevesna tema ga objame, a njegove noge so hodile po mehkem gozdnem mahu. Drevje v tem gozdu se je pa močno zgostilo, ker se ga ljudje strahu pred Ivorjem niso upali sekati. Tudi solnce ni moglo več prodreti gostih vej.

Menih, počitka potreben, sede pod košato bukev. Ni pa še dolgo počival, kar zasliši v bližini šum. Obrne se — in pred seboj zagleda človeka z dolgimi, neostriženimi lasmi, s skuštrano brado, odurnim licem in črnimi, zlobnimi očmi. V desnici je držal strašansko gorjačo, s katero si je delal pot. Afanazij vstane in mu gre nasproti.

„Kdo si ti?“ krikne gromko odurni prihajač.

„Nič se me ne boj. Jaz sem Afanazij, menih iz samostana na Sv. Gori. Šel sem, da si pridobim največje bogastvo na svetu. Pojdi in spremljaj me!“

Ostrmel je neznanec in obstal osupnjen pred menihom. „Pojdi in spremljaj me!“ ponovi Afanazij. „Bog me je izbral in potrdil, da rešim Ivorja razbojnika. Zakaj on neče, da živi samo v posvetnem blagu in umrje grešne smrti . . . On hoče, da spozna Ivor svojo zmoto in živi odslej v dobrih delih. Pojdi in spremljaj me in pomagaj mi, da si pridobim čim preje to največje bogastvo . . .“

Zadrhtel je neznanec in izpregovoril te besede:

„Beži od mene, starček! Grozovit človek sem. Jaz sam sem Ivor, raz-upiti razbojnik.“ Tok solza je polil ob teh besedah zastaranega grešnika, ki se je jel v tem trenutku kesati svojih hudobnih del. Obsijala ga je milost božja, in ni se mogel ustavljati njeni sladki moči.

Afanazij je stal pred njim in se je radoval v srcu, hvaleč Boga in njegovo usmiljenost. Spoznal pa je tudi, da je bilo njegovo preteklo življenje Bogu dopadljivo, ker mu je izkazal pred smrtjo še to milost, da sad svoje bogaboječnosti uživa še na tem svetu.

Naposled se Ivor zopet oglasi in izpregovori te-le besede: „Zakaj ne greš od mene?“

„Ker si Bogu dopadljiv“, ga zavrne menih Afanazij. „S solzami si izbrisal hudobijo in vse pregrehe. Zdaj pojdi in napolni knjigo življenja z dobrimi deli in živel boš srečno.“

Zadrhtel je zopet Ivor in padel je na kolena pred Afanazijem. Ta ga pa vzdigne, mu obriše solze, se mu nasmehne in ga poljubi v lice.

„Pelji me s seboj, Afanazij, in uči me živeti bogaboječe“, vzklikne Ivor s tresočim glasom in se oklene meniha . . .

Ta ga pa prime za roko, ga blagoslovi in odpelje s seboj v samostan na Sv. Goro . . .

III.

Čudili so se ljudje in stikali so glave, ko sta šla mimo njih Afanazij in Ivor razbojnik. „Glejte“, so dejali, „to je očiten čudež božji. Gotovo ni oni starček, ki ga spremlja, navaden človek, temveč izvanredno svet in Bogu dopadljiv mož. Vsekako; saj nam je on odvel Ivorja, očitno šibo božjo . . .“

Hodila sta Afanazij in Ivor dolgo, dolgo, cel dan in celo noč, da sta obstala pred samostanskimi vratmi na Sv. Gori.

Na glas so hvalili menihi Boga, ko sta vstopila prišelca. Zakaj zvedelo se je že po vsem samostanu, čemu je odšel Afanazij, in skrbelo jih je za dobrega starčka. Ivorju so pa odkazali menihi celico in so ga izročili v varstvo Afanazijevo. Ta pa je čuval nad njim noč in dan, in je videl, da Ivor napreduje v dobrem.

Vendar satan, sin teme, ni miroval in je izkušal Ivorja hujše in hujše. Ivor je bil bolj potrten dan na dan. Želel si je nazaj v gozd, da bi tam živel po starem.

Afanazij zapazi to in v velikih skrbeh prosi Boga pomoči. Vsegamogočni ga usliši in pošlje Ivorju hudo bolezen. Silno je moral trpeti in v velikih svojih mukah je začel godrnjati nad božjo previdnostjo.

Starček pa je stal ob njegovi postelji, stregel mu je, tolažil in ga opominjal s temi-le besedami: „Ivor, ni prav, da godrnjaš nad božjo previdnostjo. Glej, saj vendar moliš vsak dan: „In zgodi se tvoja volja!“ pa godrnjaš in se huduješ . . . Prenašaj vdano to šibo, zakaj Bog ve, zakaj te je udaril . . .“

Premišljeval je Ivor te besede in zdele so se mu modre. Zato jim ni zakrknil srca, temveč ravnal se je karmoč po njih.

Vse to je pa zapisal njegov dobri angel v knjigo življenja. Z njo je stopil nekega dne ves radosten pred Boga. Vsegamogočni je pogledal vanjo in našel je, da je Ivor zadostil za vse grehe in si zaslužil nebesa.

Zato dé angelu: „Pojdi in pripelji Ivorja. Grehi njegovi so bili sicer veliki, a izbrisal jih je, zaslužil si je nebesa . . .“

Angel se je priklonil, dvignil se je in splaval na zemljo. Kmalu pa je spet stal pred Večnim. V rokah je imel dušo Ivorjevo, ki se je svetila v nebeški zarji.

V samostanu na Sv. Gori, tam so pa v tistem času klečali menihi okoli krste Ivorjeve in so hvalili Boga v jeziku grškem in v jeziku latinskem. Zakaj bili so vsi prepričani, da je Ivor umrl smrti spokorniške.

Afanazij sam je pa zabeležil s tresočo roko v samostansko kroniko to največjo od Boga mu izkazano milost, ker je bil izbran da je pomnožil število svetnikov v nebesih. Zaprl je knjigo in je ni več vzel v roke. Dozorel je tudi on za nebesa. Pridejali so njegovo rakev v samostanski žrdi krsti Ivorjevi . . .

Lucijan.

34. Tri vrane.

V začetku osemnajstega stoletja je nastala v Londonu govorica, da je mestni župan (lord-major) nekega jutra tešč izbruhnil tri črne vrane. Neki podobar je brž porabil priliko, ter je omenjenega gospoda narisal stoječega pri oknu z odprtimi ustmi, kako mu frčé iz ust tri vrane, katere so bile, kajpada, tudi naslikane. S tem si je pridobil slikar seveda sila veliko gledalcev, a gospodu županu se ni prikupil; nasprotno: bil je poklican pred sodišče ter tožen, da trosi med ljudstvo laži. — Ponosno se postavi podobar pred sodnika ter pravi: „Ne vem, zakaj me kličete, saj je stvar obče znana. Povedal mi je o tem najprej trgovec ob mostu.“ — Sodniki pokličejo trgovca ter mu očitajo krivdo. Ta se brzo odreže, da so bile res tri vrane; a da bi bile pri oknu odletele, tega on ni govoril; to je gotovo podobar, zvita buča, sam pridejal. „Sploh pa“, pristavi trgovec, „mi je to reč naznanil gospod Hidges tiskar, kateri je govorico slišal od moža, ki mu gre verjeti.“ — Gospod Hidges mora pred sodbo. Berejo mu obtožbo, toda gospod taji, da bi bil gospod župan izbruhnil tri črne vrane, le dve sta bili, in on je govoril o dveh, prav kakor je njemu povedal cestinar Robantar. — Cestinar Robantar mora priti. — „Kaj?“ se začudi, „kdaj sem pa jaz govoril o dveh vranah? Samo eno je izbljuval gospod župan; to mi je pravil sam brivec gospoda župana, kateri je bil poleg, ko se je to zgodilo.“ Sedaj mora spet brivec pred sodnike. Ta še le pove stvar tako, kakor je bila v resnici. „Jaz sem rekel ono jutro na mostu: „Gospod župan hudo kašljajo, ter so ravno sedajle izkašljali izmeček črn, kakor vrana.“ Bilo je pa zraven več drugih oseb, katere lahko izpričajo, da je bilo res tako.“ Tako se je zgodilo, in stvar je bila dognana. — Razvidi se pa iz te povesti, kóliko se sme verjeti temu, kar trosijo ljudje po ulici. *Lepkova.*

35. Osliček je ušel.

Perzijski menih je potoval po puščavi, ter prijezdil ves truden in lačen vročega popoldne do samostana. Zleze raz sedlo, priveže živinče ter mu